

כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי חנם – שם משמאל לשבת משפטים

שמות כא, ב: כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי חנם:

שם משמאל תולדות - שנת תרע"ו

ובשבעת יצא לחפשי חנם. בזוהר הקדוש (ח"ג קח ע"א): בגין כך וְשִׁבְתָּהּ הָאֶרֶץ (ויקרא כה, ב) [הנאמר בשמיטה] בהוא נייחא דארעא אצטריכו עבדין נייחא ובגין כך ובשבעת יצא לחפשי חנם, עד כאן לשונו. ומשמע דהאי ובשבעת אף דלאו שביעית דשנות עולם אלא שביעית דידיה הוא, מכל מקום ענין אחד לזה עם שביעית דשנות עולם דהיינו שמיטה.

ונראה לפרש דהנה אמרו ז"ל (ירושלמי נדרים פ"ט ה"ד) וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעְךָ כְּמוֹךָ (ויקרא יט, יח) זה כלל גדול בתורה,¹ והטעם איתא בספרים הקדושים דבפנימיות כל ישראל הם כאיש אחד ממש, אלא שבחיזוניות הגופים מחולקים, ועל כן כל כמה שהאדם נמשך אחר החיצונית, כן באותה מדה נתרחק ונפרד מאת רעהו, ולהיפוך כשהאדם נמשך אחר הפנימיות שבו באותה מדה הוא מתאחד בכלל ישראל והוא אוהב ישראל באמת ושמה בשמחתם, וחס וחלילה בְּכָל צָרְתָם לו צָר (ישעיה סג, ט) הן בכלל והן בפרט. ועל כן וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעְךָ כְּמוֹךָ הוא כלל גדול בתורה, שזה הוא אמת הבנין כמה הוא נמשך אחר הפנימיות שזוהי מטרת התורה כולה. ואפשר דהיינו הך דבש"ס גיטין (נט ע"ב) דכל התורה כולה מפני דרכי שלום היא,² והפירוש להיות נמשך אחר הפנימיות ואז שלום על ישראל, כי נעשו כולם כאיש אחד חברים. ונראה שזה נמי בכלל טעמי מצות השמיטה שלא יעבוד את האדמה כבעל הבית ושלא יתנהג בפירות שביעית כדרך בעל הבית אלא יהיה מופקר לכל, באשר כל חיי האדם תלוי ביבול הארץ, וכשכל אחד מחזיק שדהו לעצמו כבעל הבית זה עצמו מפרידו מזולתו, על כן באה המצוה לסלק שם בעלים מיבול הארץ, ולהיות כל ישראל מתאחדים כאיש אחד חברים נמשכין אחר הפנימיות. ויש לומר שמטעם זה החמירה תורה מאד במצות השמיטה וחיבה גלות עליה,³ אף שאין בה כריתות ומיתת בית דין אלא לאו בעלמא, אלא מחמת שהיא עיקר וכלל גדול בתורה שזוהי מטרת כל התורה כולה. והנה בטעם שמיטת כספים הגיד כבוד קדושת אבי אדמו"ר זצלה"ה כי עבד לוח לאיש מלוה, ובשביעית נעשו כל ישראל כאיש אחד, ועל כן כמו שבאיש אחד לא שייך לומר שקצתו הוא עבד לקצתו, כן הוא בשביעית כל הכלל כולו, ועל כן משמט כספים, עד כאן דבריו. ולפי דרכנו הנ"ל הוא מתאים למצות שמיטת הארץ:

והנה בטעם יציאת עבד עברי בשש הגיד כבוד קדושת אבי אדמו"ר זצלה"ה משום דבשביעית מאירה בו הנקודה הפנימית והוא מתאחד עם כלל ישראל, ושוב כמו שלא שייך שעבוד באדם אחד קצתו על קצתו כן נמי לא שייך שעבוד על אחיו שהוא כגופו, ועל כן הזכיר בטעם שילוח עבדים לשון אחוה (דברים טו, יב) כי יִמְכַר לְךָ אֶחִידֵךְ הָעִבְרִי,⁴ וכן בירמיה (לד, ט) לְבַלְתִּי עֲבָד בְּסָם בִּיהוּדֵי אַחִיהוּ אִישׁ,⁵ ועל כן נמכר לנכרי שאין שייך לומר שנעשה כאחד עם הנכרי, על כן אינו יוצא בשש, ודברי פי חכם חן. ויש לבאר דבריו על פי דרכנו הנ"ל, דבאמת כל ישראל הם כאיש אחד אלא שבחיזוניותם הגופין מחולקין, וזה שהיה לו מירוק שש שנים כמספר הקצוות שהיא החיצונית הסובבת את הנקודה, שוב נתגלה הנקודה הפנימית שבו, היינו שנמשך אחר הפנימיות, ומזה בא להתאחד בכלל ישראל ולקיים וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעְךָ כְּמוֹךָ, וּכְפִי הַפְּנִימִים (אל פנים כו') >לְפָנֶיךָ כְּלֵב הָאָדָם לְאָדָם< (משלי כז, יט) מתעוררת בזולתו אהבה אליו, ועל ידי זה ממילא נסתלק שעבוד רבו ממנו שהרי נעשה עם רבו כאיש אחד וכנ"ל:

ולפי האמור מובנים דברי הזוהר הקדוש שהיא דובשבעת יצא לחפשי חנם, שביעית זו ענין אחד לה עם שנת השמיטה: ויש לומר דזה נמי הוא ענין שבת שאחר ששת ימי המעשה, שהוא מירוק החיצונית נתגלה הפנימיות, ועל ידי כן נעשים כל ישראל כאיש אחד, וזה שאמרו בזוהר הקדוש (ח"ב קלה ע"א-ע"ב) דשבת היא רזא דאחד, וכאשר נסתלקה החיצונית נתגלה הפנימיות ואז מתאחדין ישראל ומתקשרים בשורשם. וזהו רבו יתיר יְסֻגֵי לְעֵילָא מִן דְרָגִיה וְיִסָּב בַּת זִוְגָה דְהַתָּה פְּרִישָׁא (מן הפיוט אסדר לסעודתא בצפרא דשבתא), היינו הפרישות של ששת ימי המעשה שעל ידי זה נתמרקה החיצונית והפנימיות עולה ומתקשר למעלה למעלה:

1 **ירושלמי נדרים** ל ע"ב: וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעְךָ כְּמוֹךָ (ויקרא יט, יח). רבי עקיבה אומר זהו כלל גדול בתורה.
2 **בבלי גיטין** נט ע"ב: כל התורה כולה נמי מפני דרכי שלום היא דכתיב דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.
3 **ויקרא** כו, לב-לה: וְהַשְּׂמֹתִי אֲנִי אֶת הָאֶרֶץ וְשָׂמְמוּ עָלֶיהָ אִיבִיכָם הַיְשָׁבִים בָּהּ. וְאֶתְכֶם אֲזַרְהָ בְּגוֹסִים וְהִרִיקְתִּי אֶחְרִיכְכֶם חֲרִב וְהִתֵּה אֶרְצְכֶם שְׂמָמָה וְעָרִיכֶם יִהְיוּ חֲרָבָה. אֲזַ תִּרְצָה הָאֶרֶץ אֶת שְׂבִתְתֶיהָ כֹּל יְמֵי הַשְּׂמָמָה וְאֶתְכֶם בְּאֶרֶץ אִיבִיכֶם אֲזַ תִּשְׁבֹּת הָאֶרֶץ וְהִרְצַת אֶת שְׂבִתְתֶיהָ. כֹּל יְמֵי הַשְּׂמָמָה תִּשְׁבֹּת אֶת אֲשֶׁר לֹא שְׂבִתָּה בְּשִׁבְתֶיכֶם בְּשִׁבְתְּכֶם עָלֶיהָ.
4 **דברים** טו, יב: כִּי יִמְכַר לְךָ אֶחִידֵךְ הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִי וְעָבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבִשְׁנֵה הַשְּׂבִיעִת תִּשְׁלַחְתִּנוּ חֲפָשִׁי מֵעִמָּךְ:
5 **ירמיה** לד, ט: לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת שְׂפָחְתּוֹ הָעִבְרִי וְהָעִבְרִי חֲפָשִׁים לְבַלְתִּי עֲבָד בְּסָם בִּיהוּדֵי אַחִיהוּ אִישׁ: